

## „SEMMIT NEM ÉRTEK OLVASÁSBÓL”<sup>1</sup>

### *Az Újszövetség jelnyelvi fordításának igényét meghatározó megfontolások*

**Bácskai Károly**

Evangelikus Hittudományi Egyetem  
egyetemi docens  
E-mail: drbacskaikaroly@gmail.com

DOI: 10.56037/978-963-380-281-6.18

A tanulmány szerzője arra a kérdésre keresi a választ, hogy miért nem elegendő a hallásukban akadályozottaknak csak olvasni a Bibliát; a jelnyelvi produkció, ez esetben a bibliai mondanivaló jelnyelvi megjelenítése és annak írásos megfogalmazása, más szóval az irodalmi produkció között jelentős különbség húzódik. A jelnyelvi bibliafordítás küldetése, hogy nyelvi-kulturális megközelítés útján közvetítse az evangéliumot a siketek felé, mivel a hallás képessége bibliai értelemben nem pusztán biológiai adottság.

*Kulcsszavak:* kommunikáció / akadálymentesítés / inklúzió / jelnyelvi produkció / kompetencia / látható evangélium / missziói cél

## „I DON’T UNDERSTAND ANYTHING FROM READING”

### *Considerations Behind the Need for a Sign Language Translation of the New Testament*

The author of the study seeks an answer to the question why it is not enough for people with hearing difficulties to simply read the Bible. There is a significant difference between „sign language production”, in this case the sign language representation of the biblical message, and its written formulation, in other words, „literary production”. The mission of sign language Bible translation is to convey the gospel to the non-hearing through a linguistic-cultural approach, since the ability to hear – at least in the biblical sense – is not merely a biological endowment.

<sup>1</sup> HATTYÁR 2008, 273. o.

*Keywords:* communication / accessibility / inclusion / sign language production / competence / visible gospel / mission purpose

Lőrincze Lajos nyelvész szerint a nyelv legfontosabb rendeltetése az, hogy az ember gondolatait és érzéseit pontosan közölje és közvetítse, mégpedig minél több embertárs számára.<sup>2</sup> A nyelv ugyanis csak akkor él igazán, ha az emberek között képes kapcsolatot létesíteni, és az általa kialakított viszonyt őrzi és ápolja. Az Újszövetség jelnyelvi megjelenítése ezt a határozott célt szolgálja. A jelen tanulmány címe éppen ezért nem egy talányos nyelvi játékra utal, de nem is azt tükrözi, hogy a máig napvilágot látott Újszövetség-fordítások<sup>3</sup> után most már esedékes lenne az Újszövetség szövegét valamely, a korszerű technikára jellemző kódnyelvre vagy valamilyen programozási nyelvre átültetni. A jelnyelvi bibliafordítás feladata ennek éppen az ellenkezőjét kívánja: valójában dekódolni szándékozza az Újszövetséget, más szóval szeretné olyanok számára is maradéktalanul hozzáférhetővé tenni azt, akiknek az Újszövetség szövegének mint irodalmi egységnek a hallgatása, teológiai tartalmának a „meghallása” és annak a hallgatás útján való megértése fonetikai és akusztikai akadályok miatt csak igen korlátozott mértékben vagy egyáltalán nem lehetséges.<sup>4</sup>

<sup>2</sup> LŐRINCZE 1968, 116. o.

<sup>3</sup> A Német Bibliatársulat 2024. március 25-i közlése szerint a teljes Biblia 743 nyelven olvasható. Az Ószövetségtől függetlenül csak az Újszövetséget eddig 1682 nyelvre fordították le, legalább egy bibliai könyv pedig ma a világ 3686 nyelvén elérhető. A különböző bibliatársulatok jelenleg 7396 önálló nyelvvel számolnak világviszonylatban; ebbe a számba 245, a hallásukban korlátozottak által használt jelnyelv tartozik. Az adatok azt mutatják, hogy közel 4000 olyan nyelv létezik még a világon, amelyen mindeddig egyetlen bibliai könyv sem vált hozzáférhetővé. Forrás: <https://www.die-bibel.de/zahlen-und-fakten>. (Megtekintés: 2024. június 19.)

<sup>4</sup> „A Magyar Bibliatársulat felvállalt feladata, hogy mindenkihez eljusson a Biblia azon a nyelven, amelyet megért, abban a formátumban, amelyet használni tud, és olyan áron, amelyet mindenki megengedhet magának. Ebből a lehetőségből eddig a született siketek ki voltak rekesztve, hiszen számukra az olvasott szöveg sokszor csak nehézségekkel érthető. Valódi anyanyelvük a jelbeszéd. A siketek között sokaknak gondot jelent az írott szöveg értelmezése, számukra a legteljesebb megértést anyanyelvük, a jelnyelv biztosítja. Az írott szövegek olyan hangokat rögzítenek, melyeket a hallássérültek többsége nem hallott, és szövegkörnyezetben sem tudja ezeket használni. Azt mondhatjuk, hogy ez nem az ő anyanyelvük, tehát egy második nyelvet kellene használniuk ahhoz, hogy megérthessék az üzenetet. 2009. november 9-én a Magyar Országgyűlés egyhangúlag elfogadta a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv védelméről szóló törvényt. A törvényben kimondják, hogy a siketek közössége nyelvi kisebbség. A törvény a magyar jelnyelv elismerésével megteremti annak a szemléletváltásnak az alapjait, aminek eredményeként a hallássérültek közösségéről a jövőben nemcsak fogyatékos személyekként, hanem egy nyelvi kisebbség tagjaiként gondolkozhatunk.” (TELEPÓCZKI 2015)

„A siketek a legnagyobb nyelvi kisebbség minden országban, Magyarországon például 30-40 ezer embernek lehet elsődleges kommunikációs formája az anyanyelvi jelnyelv. »Amióta elismertük nyelvi

## Módozati különbségek

Miért nem elegendő a hallásukban akadályozottaknak csak olvasni a Bibliát? Az alapvető iskolázottság révén a halláskorlátozottaknak grafikus és vizuális úton-módon is birtokába kerülhet a Szentírás üzenete, amelyet olyanként akár formálisan<sup>5</sup> követni tudnak, azt meg tudják érteni és képesek értelmezni. Amellett azonban, hogy az anyanyelvi szintű jelnyelvi kommunikáció során természetes segítséget jelenthet a Biblia írott szövegének ismerete és nyomon követése a hallásukban akadályozottaknak, vagyis annak a segítségével is dekódolhatják a Szentírás tartalmi üzenetét,<sup>6</sup> a biblikus mondanivaló kommunikációjában nem lehet figyelmen kívül hagyni a jelnyelvmegértés és az írott, illetőleg a hangzó nyelvmegértés közötti markáns különbséget. Az utóbbiakhoz viszonyítva neurolingvisztikai szempontból – tudományosan igazoltan – más a jelnyelv fonológiai kódolása és eltérő a jelnyelv lexikái, valamint mondatprodukciója. A hangzó nyelvek és a jelnyelvek közötti modalitásbeli különbségek befolyással bírnak a jelnyelv megértését biztosító idegrendszeri működésre, vagyis – szaknyelven – eltérő a szublexikális fonológiai struktúrák percepciója. A jelnyelvekben fontos szerepük van a kézjeleknek, a kézformáknak és a jelek kivitelezési helyének, valamint a karmozgásoknak, de ugyanúgy a különböző nem manuális összetevőknek is. Ezek megkülönböztethetik egymástól a jeleket, modalitást jelölhetnek, névmások (térbeli referenciapontok, indexek) kijelölésére lehetnek használatosak. A nonmanuális elemek közé tartoznak a szájképek, amelyek forrása a beszélt nyelvi artikuláció, illetve az ajakgesztusok, amelyek nem a beszélt nyelvből származtathatók.<sup>7</sup>

---

kisebbségnek őket, azóta adóssága a bibliafordításoknak, hogy készüljön a számukra egy médiumfordítás. A jelnyelv jelelt képi világ, ebbe átültetni a Bibliát óriási kihívásokat hordoz, de ha komolyan vesszük azt, hogy a Biblia mindenkié, akkor kötelességünk jelnyelvi Bibliát is készítenünk siket embertársaink számára.«” (BARNA 2020)

<sup>5</sup> „Egy szélteben-hosszában elfogadott tévhittől is meg kell szabadulnunk. Mégpedig attól, hogy a siket gyermek nem tud megtanulni olvasni. Talán a helytelen célkitűzésből fakad a kudarc, és mint beismerés igaz lehet az, hogy én, a pedagógus nem tudtam ezt a siket gyermeket megtanítani olvasni. De ez nem is az én feladatom lenne, hiszen magának a siket gyermeknek kell megtanulnia olvasni. A pedagógus csak abban tud segíteni, hogy az olvasási kudarcok idejekorán ne vegyék el a gyermek kedvét a további olvasási próbálkozástól. Mert olvasni csak olvasva lehet megtanulni, és ha a siket gyermek feladja a küzdelmet, és lemond az újabb olvasási próbálkozásról, akkor elvesztette a harcot, a formális tanulás lehetséges sikerének is bealkonyult. A tanítás pedig a tanulás nélkül nyögvenyelős jelleget ölt magára, ami mindkét fél számára rendkívül megterhelővé teszi a tanítási-tanulási tevékenységet.” (MUZSNAI 2006, 155. o.)

<sup>6</sup> MUZSNAI 2006, 156. o.

<sup>7</sup> BARTHA-HATTYÁR 2022, 75–90. o.

„Almeida és munkatársai (2016) műszeres vizsgálati eredményei szerint az agy mind a jelelők, mind a hangzó nyelvet használók esetében egy válogatást végez a nyelvi és nem nyelvi információk között, ám amíg az akusztikus ingereket illetően a halántéklebeny felső traktusában zajlik ez a folyamat, a jelnyelvi ingerek esetében a látókéregben.”<sup>8</sup>

## Jelnyelvi produkció<sup>9</sup>

Röviden szólva, a literális bibliafordítás igényes, nyomtatott szövegét a halló és a siket bibliaolvasó egymástól óhatatlanul eltérő módon fogja értelmezni. A különbözőséget befolyásolhatják ugyan a kommunikációs képességek, a szövegértési kompetenciák, a műveltség és más releváns egyéni adottságok,<sup>10</sup> de általában véve mindenképpen szignifikáns különbség húzódik a jelnyelvi produkció, esetünkben a bibliai mondanivaló jelnyelvi megjelenítése és annak írásos megfogalmazása, vagyis az irodalmi produkció között. Tudományos szempontból ma már egyértelműen tarthatatlan az a nézet, hogy a siket olvasó a Bibliát annak írott szövege alapján tanulja meg értelmezni. A képtelenségre szakszerűen rámutat Hattyár Helga 2008-ban elkészült felmérése, amelynek egy részében halló szülők siket gyermekeinek és siket szülők siket gyermekeinek szövegértési kompetenciáit vizsgálta.<sup>11</sup> Hattyár kutatásának aprólékos részletezésétől, valamint a siket gyermekek családi körülményeiből adódó különbségek felvázolásától e helyütt eltekintünk, és röviden csak a vizsgálati feladatot, majd annak végeredményét ismertetjük.

A mérés során az írott magyar szöveget – egy, az általános iskola második osztályosai számára szerkesztett könyvből származó mesét – a célcsoport tagjainak először a szöveg nyelvén, tehát írott magyar nyelven kellett reprodukálniuk, ezt követően pedig jelnyelven kellett előadniuk a mese tartalmát. Hattyár tanulmányát idézve bizonyos siket gyermekek

„egy második osztályos olvasókönyvi szövegnek alig több mint egyharmadát értették meg, ugyanis ők [...] a tananyag jelentős részéhez ezen a nyelven, az írott magyar nyelv-

<sup>8</sup> Uo. 86. o.

<sup>9</sup> „A siketek számára a jelnyelv az anyanyelv”, amely egy „könnyed és vizuális nyelv. Aki kulturálisan siket, az beleszületik a jelnyelvvél való kommunikálásba,” és „érthető, hogy neki ez a tökéletes nyelv” (PUHA 2019).

<sup>10</sup> „A siket gyermekek (nota bene: a felnőttek is – B. K.) olyan heterogén csoportot alkotnak, amelyben szinte mindegyikük különbözik a társuktól ami a családi körülményeiket, egyéni adottságaikat, nyelvi hátterüket, motivációjukat és személyes aspirációjukat illeti.” (MUZSNAI 2006, 153. o.)

<sup>11</sup> HATTYÁR 2008, 267–279. o. (A felmérés olyan hatodik és nyolcadik osztályos siket gyerekekre vonatkozott, akik már nyolcadik, illetve tizedik évüket töltötték az iskolában. – B. K.).

ven férnek hozzá. Ez a szövegértési teljesítmény viszont nem teszi lehetővé számukra a tananyag teljes megértését, rontja az önálló ismeretszerzés esélyeit, ami az iskolai előmenetelüket, valamint továbbtanulási, a későbbiekben pedig elhelyezkedési esélyeiket is rontja. Fontos megjegyezni, hogy az adatközlők közül akadt egy, aki egyáltalán nem boldogult a magyar nyelvű szöveg megértését tesztelő feladattal. Ez a nyolcadik osztályos gyermek nagyon sokáig tanulmányozta a szöveget, majd a terepmunkás többszöri kérésére sem volt hajlandó elmesélni a történetet, s a következőt nyilatkozta: »Nem tudom, nem értem, olvasásból nem tudok jelelni, mert semmit nem értek olvasásból.« Ez az adatközlő írásban sem reprodukálta a történetet, csupán egyetlen szót írt le. [Rajta kívül] további egy gyermek volt képtelen értékelhető megoldást adni. Ő, társával ellentétben, megoldotta a feladatot, ám egyetlen lényeges tartalmi elemet nem adott vissza.”<sup>12</sup>

Hattyár végül megállapítja, hogy a siket tanulók

„sokkal több információhoz fértek hozzá jelnyelven, mint a tanítás nyelveként is használt magyar nyelven. A különbség csekély (5%) a siket szülők siket gyermekei esetében, viszont drámai a halló szülők által nevelt tanulók eredményeit tekintve, akik magyar nyelven 50%-kal mutattak gyengébb teljesítményt, mint jelnyelven.”<sup>13</sup>

A fentiek is igazolják, hogy a siketek szövegértését és szövegértelmezését nem lehet úgy leegyszerűsíteni, hogy a siket tud olvasni, tanulja meg az írott szöveg alapján felfogni a mondanivalót. A nyelvi kompetenciaproblémákból adódóan a siket bibliaolvasó számára az imént vázolt egyszerűsítő megoldás nem feltétlenül lesz eredményes. A siketek számára az írott bibliai szöveg követésének, megértésének és értelmezésének képtelenségét csak egy nekik megfelelő nyelvi megoldás tudja feloldani és ellensúlyozni annak érdekében, hogy a biblikus tartalom maradéktalanul megérkezzen hozzájuk, és arról tovább tudjanak kommunikálni a maguk eszközeivel.

## Látható beszéd

Egyesek véleménye szerint „az ige literális értelmezése kizárja a siketek vizuális kommunikáció általi hitre jutását,”<sup>14</sup> a tartósan fennálló kommunikációs zavar (hallási fogyatéék) ugyanis ellehetetleníti a párbeszédet Istennel. A 19. században a literális igeértelmezés mintegy törvényesítette az oralista oktatási stílust, amely

<sup>12</sup> HATTYÁR 2008, 273–274. o.

<sup>13</sup> Uo.

<sup>14</sup> KOCH 2015, 405. o. Tanulmányában a szerző e helyütt Hannah Lewis siket anglikán lelkész nő véleményére utal.

szerint a hangzó nyelv és/vagy a szájról olvasás elsajátítása kulcsfontosságú a társadalmi integrációhoz és az Istennel való kommunikációhoz, nemkülönben az igei mondanivaló továbbadásához és a lelki-spirituális fejlődéshez. Ebben az időben a jelnyelvet még alacsonyabb rendű közlési formának tartották, amely alkalmatlan az elvont (bibliai, teológiai, krisztológiai) fogalmak kifejezésére.<sup>15</sup> A jelnyelvi bibliafordítás egyik küldetése az, hogy nyelvi-kulturális megközelítés útján közvetítse az evangéliumot a siketek felé, mivel – evangéliumi értelemben – a hallás képessége nem pusztán biológiai adottság: a „hallás” mint a hit lehetséges forrása, más szóval Isten ígéjének megértése nem kizárólag akusztikai élmény. Emberi oldalról az ige hallgatása és befogadása nem a mi képességeink kifinomultságán, hanem egyedül Krisztus „beszédén” (ígéjén) múlik, mert a hit ugyan hallásból van, a hallás viszont Krisztus beszéde által lehetséges (Róm 10,17).<sup>16</sup>

Ahhoz, hogy az ember „meghallja” Krisztus beszédét, nem kell nélkülöznie a jelnyelvet, és nem szükséges erején felül küszködnie az olvasás utáni megértéssel, illetőleg a hangzó nyelv elsajátításával, vagyis a kommunikációs szakadék áthidalására képtelen embernek az evangélium érdekében nem kötelező mindenáron az ép testi-fizikai állapotnak megfelelni. Mivel a siket személyek anyanyelve a jelnyelv, és nem az írott-mondott szöveg, a jelnyelvi fordítás segítségével úgy lesz érthető számukra a Bibliában megjelenő teológiai információ, hogy arról közvetlenül anyanyelvükön, vagyis jelnyelven értesülhetnek. A bibliaértelmezésben a *sensus literalis* mai képviselői, valamint a hagyományos oktatási elvek kortárs keresztény felvigyázói sem tagadhatják, hogy a jelnyelv segítségével közvetített és az úgy meghallott igei üzenet is hitre ébreszthet.<sup>17</sup>

## Akadálymentes evangélium

A Biblia akadálymentesítése a siketek és a nagyothallók számára a Szentírás teológiai mondanivalójának látható formában való bemutatását kívánja. Ennek megvalósítási folyamata a Biblia úgynevezett infokommunikációs akadálymentesítése keretében

<sup>15</sup> Uo.

<sup>16</sup> Gáncs Péter Boross Géza meghatározására hivatkozik: „Szokatlan, de találó Boross Géza református professzor definíciója, mely szerint »Jézus Krisztus egész lénye kommunikáció. Jézus Krisztus mint testté lett Ige egyszerre kommunikátor és üzenet. Ő az üzenet.«” (GÁNCSS 1998, 322. o.)

<sup>17</sup> Lásd KOCH 2015, 405. o. „A siketek nemcsak önálló nyelvi kisebbség, hanem történelmük, kultúrájuk és szilárd identitásuk van. A többségi társadalommal szemben ők nem betegségként tekintenek siketségükre, hanem olyan állapotként, amivel teljes életet élhetnek. »A siket emberek jelekbe öntik az érzéseiket, saját szókincsükkel és tudásukkal tesznek bizonyosságot hitükről. A jelnyelvi Biblia az önálló hitéletükben segíti őket, és lehetőséget ad a lelki és tudásbeli gazdagodásukra.«” (SZOTÁK 2018)

történik, teológiai szempontból azon az alapon, hogy minden szakértelme ellenére az ember eredendően képtelen a sikeres és zavartalan teológiai párbeszédre;<sup>18</sup> ebben az összefüggésben a kapcsolat létesítésének első és elengedhetetlen feltétele Isten kezdeményezése. Ő teszi meg az első lépést az ember felé a kommunikációs összeköttetés helyreállításában: Ábrahám ószövetségi elhívása egyúttal ígéret annak újszövetségi eljövételére,<sup>19</sup> akinek a személyében helyreállhat a kommunikáció mind vertikális, mind horizontális értelemben.<sup>20</sup> A kommunikációs defektus ugyanis keresztény nézőpontból nemcsak az emberek közötti kapcsolattartást jellemzi, hanem az Isten és az ember közötti érintkezésben is megjelenik. Ennek a kettős elakadásnak vagy zárlatnak a helyreállítása a teljes Szentírás egyik központi kérdése.<sup>21</sup> Bibliai alapon tehát a kommunikációs zavar fogalma nem korlátozható kizárólag az eltérő kommunikációs képességű (korlátozott lehetőségekkel rendelkező, pszichopatológiai állapotú, beteg) és az „egészséges” emberek közötti kommunikációs akadályra, hanem teológiai értelemben eleve minden embert érint. Az evangélium és az igehirdetés infokommunikációs akadálymentesítése révén a Jézus által Istennel helyreállított kommunikációs kapcsolat szabadon hozzáférhetővé és élményszerűvé válhat az eddig azt csak hátrányos mértékben és korlátozott módon elérőknek.<sup>22</sup>

## Missziós célkitűzés

Az Újszövetség akadálymentesítésének feladata az Újszövetség teológiai (krisztológiai) információinak megjelenítése minden ember számára hozzáférhető módon. Ebből következően a siketek és a nagyothallók különleges igényeit figyelembe véve a teendő az Újszövetség teológiai mondanivalójának maradéktalan megjelenítése

<sup>18</sup> A teológiai párbeszéd e helyütt nem elsősorban az emberek egymás közötti véleménycseréjére, hanem az Isten és az ember közötti kommunikációra vonatkozik.

<sup>19</sup> 1Móz 12,1–3; 18,18; Ézs 7,14; Mt 1,23; Lk 1,31; ApCsel 3,25; Gal 3,8.

<sup>20</sup> „A kommunikáció történetét Ádámnál és Évánál kell kezdenünk. A bűneset értelmezhető úgy is, hogy többek között egy speciális kommunikációs zavarból fakad. »Csakugyan azt mondta az Isten?« – hangzik az első hamis információ. Káin és Ábel tragédiájában a vertikális kommunikációs zavar átcsap horizontális konfliktusba. S mindez kiszélesedik az őstörténet utolsó szimbolikus történetében. Bábelnél teljessé válik a kommunikációs káosz. Az ember önmagában képtelen úrrá lenni ezen a káoszon. Isten teszi meg az első lépést a kommunikációs kapcsolat helyreállítására, amikor az üdvtörténet nyitányaként kiválasztja, megszólítja, elhívja Ábrahámot, és ígéretet tesz annak eljövételére, akiben majd teljesen helyreállhat a kommunikáció mind vertikális, mind pedig horizontális aspektusban.” (GÁNCs 1998, 322. o.)

<sup>21</sup> „Az Isten és ember közötti vertikális, illetve az ember és ember közötti horizontális kommunikáció zavara, ennek helyreállítása a Szentírás egyik központi kérdése.” (Uo.)

<sup>22</sup> Lásd KOCH 2015, 405. o.

látható formában. A feladat megvalósításának eszköze a siketek által anyanyelvként<sup>23</sup> ismert és/vagy a mindennapi érintkezésben egymás között természetesen használt jelnyelv.<sup>24</sup> Elengedhetetlenül fontos ugyanakkor, hogy az adott irodalmi újszövetségi szövegegységben közvetített teológiai információ és ugyanannak a szakasznak a jelnyelvi megfelelője között teológiai szempontból nem lehet különbség.<sup>25</sup> Más szóval a jelnyelvi szövegfordítás során, ha eltérő módon és eszközökkel is, de maradéktalanul ugyanazt a kérügmaticus üzenetet kell megfogalmazni és visszaadni, amelyet a bevett kánoni szöveg tartalmaz.

Az újszövetségi szövegek jelnyelvre történő átültetésének nehézsége az irodalmi szöveg és az annak megfelelő mondanivalót szemléltető jelnyelvi megoldások egymástól természetükből adódóan eltérő, a feladatra sok esetben alkalmatlannak bizonyuló vagy ahhoz jobbra hiányzó eszköztárában rejlik. A meglévő és a korábbiakban bevált módszerek és eredmények folyamatos figyelembevétele és alkalmazása mellett a munka szakaszról szakaszra új ötleteket kíván, és állandó jelnyelvi kreativitásra készíti a fordítókat. Számolva egyrészt a Biblia írott és jelnyelvi szövegének különbözőségével, másrészt szem előtt tartva azt a missziói célt, hogy a Szentírásban kijelentett információ minden emberhez közvetlenül eljusson,

<sup>23</sup> „A reformáció egyik alap gondolata, hogy mindenkihez saját anyanyelvén jusson el a Biblia üzenete. A magyar jelnyelv elismert nyelv Magyarországon, a siketek anyanyelve» – ezért tartja fontosnak az akadálymentesített Biblia elkészítését Bokros Andrea jelnyelvi tolmács, a Magyarországi Baptista Egyház Speciális Missziójának vezetője.” (TELEPÓCZKI 2015)

<sup>24</sup> „Siketek esetében a teljes nyelvi inklúzió a jelnyelv gyakorlásával, jelnyelvi tolmács bevonásával történhet. *»Ki tudja, hányféle nyelv van ezen a világon, és egyik sem értelmetlen. Ha tehát nem ismerem a nyelvet, a beszélőnek idegen maradok, és a beszélő is idegen lesz nekem.«* (1Kor 14,10–11) Jelnyelvi közvetítés nélkül az evangélium idegen maradhat a siketek számára. A Szentírás üzenetének kommunikációjában mindenképpen meg kell oldani az infokommunikációs akadálymentesítés kivitelezését annak érdekében, hogy a siketek és a hallók között fennálló konstans kommunikációs zavar és a jelnyelvi kompetencia hiánya ne lehetetlenítse el az evangélium hirdetését és annak a siketek számára is érthető, akár teológiai élményt is eredményező »meghallását«.” (KOCH 2015, 406. o.)

„A hit kommunikációból van. De tegyük hozzá: kétdimenziós, vertikális és horizontális kommunikációból fakad, melyhez kevés a mi képzettségünk, szókincsünk és lelkesedésünk. Felülről jövő, tökéletes ajándékra, mennyei »tolmácsra«, a kommunikáció, a közösség Lelkére van szükségünk.” Az infokommunikációs akadálymentesítés eredményessége végső soron a legavatottabb »tolmács«, vagyis a Szentlélek tevékenységén múlik; a kompetens biblikus és igehirdetői szakértelem azonban feltétlenül segítheti a Szentlélek áldást ígérő munkáját (GÁNCs 1998, 326. o.).

<sup>25</sup> „A magyar jelnyelvi bibliafordítás az írott újszövetségi szöveg jelnyelven való közlése; a szakmai kihívást a két szövegváltozat közötti különbség, illetve e különbségek ismeretében a két szövegváltozat összehangolása adja. Az írott újszövetségi szövegben közvetített teológiai információ és a jelnyelven közölt újszövetségi teológiai információ között ugyanis – minden zökkenet és rendhagyó nyelvi-technikai megoldás ellenére – nem maradhat tartalmi eltérés vagy hiányosság.” (BOKROS–BÁCSKAI 2023)



a revideált új fordítású Biblia (RÚF 2014) megjelenése<sup>26</sup> után sor került – a Magyar Bibliatársulat Alapítvány mindmáig működő szöveggondozói projektjeként – a RÚF 2014 újszövetségi szövegegységeinek jelnyelvre történő átültetésére is. A jelnyelvi bibliafordítás missziói „haszna” ráadásul korántsem egyoldalú: az értő és szakszerű közös munka a keresztény közösség siket tagjaival a teljes közösséget gyarapítja, gazdagítja és érzékenyebbé teszi az evangélium, az elfogadó és befogadó isteni szeretet gyakorlatban képviselhető értékei iránt. A Szentírás szövegének akadálymentesítése voltaképpen *egyetlen* közösség szakmai és hitbeli társasutazása a tapasztalatok kölcsönösségét, más szóval az inklúziót ábrázoló, együtt elérendő cél felé.

## Bibliográfia

- BARNA Bálint: A bibliafordítás mint tanúságtétel. *Parókia.hu*, 2020. december 4. <https://www.parokia.hu/hirek/v/a-bibliaforditas-mint-tanusagtetel/>. (Megtekintés: 2024. május 10.)
- BARTHA Csilla – HATTYÁR Helga: *A siketség társadalmi konstrukciói, jelelői változatosság és oktatás Magyarországon*. Nyelvtudományi Kutatóközpont Többynnyelvűségi és Edukációs Nyelvészeti Kutatócsoport, Budapest, 2022. (EduLingua Kiadványok.) [https://real.mtak.hu/174906/1/\\_AsiketsegtarsadalmikonstrukcioijeleloivaltozatossagesoktatasiMagyarorszagon.pdf](https://real.mtak.hu/174906/1/_AsiketsegtarsadalmikonstrukcioijeleloivaltozatossagesoktatasiMagyarorszagon.pdf). (Letöltés: 2024. május 10.)
- BERBEKO, Steven (szerk.): *A magyar jelnyelv szótára*. Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége, Budapest, 2004.
- BLANKMEYER BURKE, Theresa et al.: Language Needs of Deaf and Hard-of-Hearing Infants and Children. Information for Spiritual Leaders and Communities. *Journal of Religion, Disability & Health*, 15. évf. 2011/3. sz. 272–295. o. <http://dx.doi.org/10.1080/15228967.2011.590644>
- BLUCK, John: *Christian Communication Reconsidered*. World Council of Churches, Geneva, 1989.
- BODA Zsuzsa: Névnapi virág mellé Bibliát. Változatok a Szentírás népszerűsítésére. *Evangelikus.hu*, 2021. október 24. <https://www.evangelikus.hu/hireink/interju/nevnapra-virag-melle-biblia/>. (Megtekintés: 2024. május 10.)

<sup>26</sup> „Az új fordítású Biblia 1975-ben jelent meg, és vált általánosan használt bibliafordítássá a magyarországi protestáns és ortodox egyházak életében. A Károli-revizióként kezdődő, de időközben új, önálló bibliafordítássá érő munka idején azzal a céllal született, hogy érthető, aktuális magyar nyelven tolmácsolja Isten ígését. Első revíziója 1990-ben látott napvilágot. Az akkori változtatásokat rendszerezett formában dokumentálta »Az újfordítású Biblia (1975) revíziójának eredményei (1990)« (Kálvin Kiadó, 1995) című kiadványunk. Az új fordítású Biblia 2014-es revíziójának (RÚF 2014) munkálatai az olvasói észrevételek gyűjtésével kezdődtek 2006-ban, három évvel később, 2009-ben pedig megindulhatott az érdemi revíziós munka, amely 2014 húsvétján, a RÚF 2014 megjelentetésével ért véget.” (PECSUK 2014, 2. o.)

- BOKROS Andrea: Eredményesen alkalmazható módszerek a siketek hitoktatásában. *Pünkösdsz. ma*, 2011/4. sz. 17–25. o. Web: <http://punkosd.ma.ptf.hu/cimlap6hallgatok-tanulmanyai/2011-4/bokrosandrea-eredmenyesen-alkalmazhato-modszerek-a-siketek-hitoktatasanban>. (Megtekintés: 2024. május 10.)
- BOKROS Andrea – BÁCSKAI Károly: A jelnyelvi bibliafordítás munkájának bemutatása a nemzetközi biblikus konferencián. *Baptist.hu*, 2023. szeptember 29. <https://www.baptist.hu/a-jelnyelvi-bibliaforditas-munkajanak-bemutatas-a-nemzetkozi-biblikus-konferencian/>. (Megtekintés: 2024. május 10.)
- BORBÁS Gabriella Dóra: Elfogadó-befogadó vagy kirekesztő-elváro közösségi kommunikáció? A kommunikáció jézusi modellje. In: Geckső Tamás – Sárdi Csilla (szerk.): *Az interkulturális kommunikáció elmélete és gyakorlata*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2013.
- BROESTERHUIZEN, Marcel: Faith in Deaf Culture. *Theological Studies*, 66. évf. 2005/2. sz. 304–329. o. <https://doi.org/10.1177/004056390506600204>
- FAULL, Vivienne: Inclusive language. In: Nicholas Lossky et al. (szerk.): *Dictionary of the Ecumenical Movement*. World Council of Churches, Geneva, 2002.
- GAÁL Péter: Helyzet- és irányhatározók. *Tanulj magyarul!hu*, 2009. november 13. <https://sites.google.com/site/tanuljmagyarul20091113/home/gramatiko/postpozicioj>. (Megtekintés: 2024. május 10.)
- GÁNC S Péter: A hit kommunikációból van. *Lelkipásztor*, 73. évf. 1998/9. sz. 322–326. o.
- HATTYÁR Helga: *A magyarországi siketek nyelvsajátításának és nyelvhasználatának szociolingvisztikai vizsgálata*. Doktori disszertáció. Budapest, 2008.
- HIDAS JUDIT: *Interkulturális kommunikáció*. Scholar Kiadó, Budapest, 2004.
- JOÓB Máté: A krízishelyzetbe került ember lelkipálcázása. *Lelkipásztor*, 84. évf. 2009/2. sz. 48–50. o.
- KÉKESI Balázs – FARKAS Attila Márton: A siket jelnyelv jelentősége a kommunikációs kultúra átalakulásának tükrében. *Információs Társadalom*, XVIII. évf. 2018/2. sz. 7–27. o. <https://dx.doi.org/10.22503/infars.XVIII.2018.2.1>
- KÉKESY Péter: Hány nyelven olvasható ma a Biblia? *Magyar Kurír*, 2018. február 18. <https://www.magyarokurir.hu/hirek/hany-nyelven-olvashato-ma-biblia>. (Megtekintés: 2024. május 10.)
- KOCH Szilvia: *Az infokommunikációs akadálymentesítés evangélikus teológiai megközelítése*. Tudományos dolgozat. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Jelnyelvi-interkulturális kommunikációs szakértő képzés, Pécs, 2015.
- KOCH Szilvia: *Infokommunikációs akadálymentesítés az egyházban*. Szakdolgozat. Evangélikus Hittudományi Egyetem, Budapest, 2015.
- KOCH Szilvia: Infokommunikációs akadálymentesítés siketek számára az egyházban. *Lelkipásztor*, 90. évf. 2015/11. sz. 402–409. o.
- LŐRINCZE Lajos: *Nyelvőrségen*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1968.
- Nestle-Aland 28<sup>th</sup> Edition (NA 28). *The Holy Bible*, <https://nocr.net/hbm/greek/grkna28/>. (Megtekintés: 2024. január 9.)
- MONGYI Péter – SZABÓ Mária Helga: *A jelnyelv nyelvészeti megközelítései*. Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, Budapest, 2005.

- MUCSI Zsófia (szerk.): *Alkalmazkodó szeretet. Jakab Miklós vak- és siketmissziós lelkipásztor visszaemlékezései*. Kálvin Kiadó, Budapest, 2012.
- MUZSNAI István: Hogyan tehető hozzáférhetővé a siket tanulók számára a magyarországi siketoktatás? *Gyógypedagógiai Szemle*, 34. évf. 2006/2. sz. 152–156. o. Web: [https://epa.oszk.hu/03000/03047/00033/pdf/EPA03047\\_gyosze\\_2006\\_2\\_152-156.pdf](https://epa.oszk.hu/03000/03047/00033/pdf/EPA03047_gyosze_2006_2_152-156.pdf)
- P. FARKAS Zsuzsa – PANDULA András: *Segédlet a komplex akadálymentesítés megvalósításához*. Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, Budapest, 2007.
- PARK, Min Seo: Deaf Culture and Deaf Church. *New Theology Review*, 22. évf. 2009/4. sz. 26–35. o. Web: <https://www.scd.org/sites/default/files/2017-07/deaf-culture-deaf-church.pdf>. (Letöltés: 2024. május 10.)
- PECSUK Ottó: Előszó. In: Göndöcz Miklós (szerk.): *A revideált új fordítású Biblia (RÚF 2014) revíziójának eredményei*. Magyar Bibliatársulat, Budapest, 2014.
- PÜHA Andrea: 5 dolog, amit a siket és a nagyothalló emberek másképpen látnak. *A Hallás Társasága Alapítvány*, 2019. január 27. <https://hallastarsasag.hu/siket-nagyothallo-ci-jelnyelv-beszed/>. (Megtekintés: 2024. május 10.)
- ROSIVALL László – BERTUS Tímea: *Jelnyelvi kommunikáció I.* Jegyzet. Semmelweis Egyetem ÁOK Kórélettani Intézet, Budapest.
- SACKS, Oliver: *Hangokat látok. Utazás a siketek világába*. Ford. Ungár Nóra. Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, Budapest, 2005.
- SÁNTA Anikó: Kommunikációs zavar az igehirdető és az igehallgató között. *Lelkipásztor*, 72. évf. 1997/1. sz. 10–12. o.
- SÁROSDYNÉ SZABÓ Judit: A kompetenciaalapú nyelvtanítás előnyei és buktatói. *THL*, 2006/1–2. sz. 15–21. o. Web: <http://epa.oszk.hu/01400/01467/00002/pdf/015-021.pdf>. (Letöltés: 2024. május 10.)
- SZOTÁK Orsolya: Pünkösöd ajándéka – a siketeknek is. *Református.hu*, 2018. május 21. <https://regi.reformatus.hu/mutat/punkosd-ajandeka--a-siketeknek-is/>. (Megtekintés: 2024. május 10.)
- TELEPÓCZKI Márta: Biblia a siketek anyanyelvén. *Református.hu*, 2015. október 1. <https://reformatus.hu/misszio/hirek/biblia-a-siketek-anyanyelven/>. (Megtekintés: 2024. május 10.)
- Zahlen und Fakten. *Deutsche Bibelgesellschaft*, 2024. március 25. <https://www.die-bibel.de/zahlen-und-fakten>. (Megtekintés: 2024. május 10.)